

Tekst & Beeld Drs. Greet G. Schuit-Hamming, kunsthistoricus

Tjalf Sparnaay Triomf der dingen

Tjalf Sparnaay heeft zich gespecialiseerd in het maken van mega-realistische olieverfschilderijen. De thema's daarvoor ontleent hij aan de alledaagse werkelijkheid. In zijn schilderijen wordt het motief sterk vergroot naar voren gebracht.

**Big Chief, 1996, olieverf op
doek 150x100 cm,
collectie kunstenaar**

Met je neus erbovenop

Ik ontmoette Tjalf voor het eerst in 2007 in zijn atelier in Hilversum. Tot dan toe kende ik zijn schilderijen alleen van foto's. Wat ik niet wist is, wat zijn schilderijen met je doen als je er met je neus bovenop staat, hoe ze je doen stilstaan in opperste verrassing en verbazing. Natuurlijk kun je een schilderij pas echt kan ervaren als je er voor staat, bij een Sparnaay is dit een onverwachte sensatie. Zijn verbluffend goed geschilderde schilderijen zijn vernieuwend. Ze vormen een groot venster op een wereld die bekend en tegelijk vervreemdend is. Het is een wereld waar techniek en schoonheid hand in hand gaan.

Museum de Fundatie

Het is mij een groot genoegen om na jaren van samenwerking nu in het kunstblad Palet een artikel aan hem te wijden. Dit valt samen met een tentoonstelling die vanaf 10 januari 2015 in Museum de Fundatie in Zwolle, met het stilleven als onderwerp, plaatsvindt.

Zo kan het grote publiek kennis maken met het unieke werk van deze sympathieke en gepassioneerde kunstenaar. Zijn schilderijen worden veelal direct verkocht in Nederland, Engeland en in de Verenigde Staten. Vandaar dat alleen kunstbeurs- en galeriebezoekers met zijn spectaculaire schilderijen in aanraking komen. In het museum kan nu iedereen zijn werk beleven en zien hoe Sparnaay als autodidact zo ver is gekomen.

Zijn ideeën, zijn technisch perfecte werkwijze zijn puur door eigen doorzettingsvermogen ontstaan. Uit het niets heeft hij gedurende vele jaren een eigen beeldtaal, een eigen stijl en een eigen techniek ontwikkeld. Daar heb

ik respect voor en het is welhaast vanzelfsprekend een museale tentoonstelling waardig.

Directe omgeving

In het begin van zijn kunstenaar carrière ontwierp Sparnaay ansichtkaarten. Die verkochten goed, maar hij hield ermee op om zich vanaf 1980 steeds meer op het schilderen te concentreren. Aanvankelijk was hij geïnspireerd door de magische schilderijen van Carel Willink en het Amerikaanse 'Photorealism' van o.a. Richard Estes. Uiteindelijk zocht hij het in onderwerpen die hij aan zijn eigen directe omgeving ontleende en waarvan de eenvoud hem sterk bekoorde: al die uiteenlopende dingen als een fiets, een motor, een colablikje, een zoutvaatje, een ketchupfles of knikkers.

Hij vergrootte ze sterk en bracht ze in close-up met een grote technische beheersing onder de aandacht. Zo ontwikkelde hij gaandeweg zijn unieke beeldtaal.

Ontwikkeling van een unieke beeldtaal

Een mooi voorbeeld uit zijn beginperiode is de 'driedimensionale' Big Chief uit 1996: een originele mix van blinkende en reflecterende onderdelen. Sparnaay koos voor het voorste deel van deze indrukwekkende motor: een arrangement van wiel, voorvork, stuur, tank en een deel van het motorblok. De motor is beschilderd met indiaanse motieven en in de glanzende koplamp ziet men een typisch Amerikaanse

Materialen

landschap. Heel knap. De compositie van een 'high performance' tegen een zachtblauwe lucht is teatraal.

Draadjesvlees

Na verloop van tijd ging Sparnaay's aandacht uit naar het schilderen van alledaags voedsel als: aardappelen, draadjesvlees, patat, gezonde broodjes, kroket en gebakken ei. Het laatste werd een geliefd motief. Op die schilderijen zien we hoe met grote precisie het resultaat van het chemische proces van verhit eiwit, met luchtbelletjes en krokante randjes, geschilderd is. De goed uitgewerkte lichtreflecties versterken de dieptewerking en de glibberigheid van het eigeel is bijna voelbaar, het ei prikkelt de reuk-

Tjalf Sparnaay in zijn atelier voor het schilderij Sla

Gebakken Ei, 2007,
 olieverf op doek 80 x 80 cm,
 privé collectie

zin en wekt de eetlust op. De uitvergrootte eierdooier komt in zijn geschilderde versie recht op de beschouwer af en is als een grote stralende gele zon, symbool van het leven.

Gaandeweg ontstond de geboorte van een uniek beeldkarakter, het monumentale enkel- of dubbelgebakken ei, dat door liefhebbers als 'icoon' van zijn oeuvre wordt gezien.

Tijdrovend

Sparnaay's techniek is zo tijdrovend dat er op jaarbasis maar een tiental schilderijen ontstaat. In het begin van zijn loopbaan verkocht hij die enthousiast uit eigen galerie in Amsterdam. Na vijf succesvolle jaren besloot hij de deur te sluiten, omdat voor hem het galeriehouderschap niet samenging met het kunstenaarschap. Daarna presenteerden galerieën in New York en Londen en een kunsthandel in Nederland zijn werk op de nationale en internationale kunstmarkt. De totstandkoming van Sparnaay's kunst is natuurlijk een beetje het 'geheim van de smid'. Tjalf zelf maakt van sommi-

ge aspecten echter geen geheim. Hij vertelt dat hij foto's nodig heeft ter ondersteuning, vooral wanneer het voedsel betreft dat aan bederf onderhevig is. Hij kopieert de foto's niet, want zijn werk is geen fotorealisme. Hij vergroot en intensiveert het oorspronkelijke beeld.

Is dit echt geschilderd?

Het avontuur begint met een oorspronkelijk idee, daarna volgt de zorgvuldige uitwerking. Ter voorbereiding onderzoekt Tjalf met behulp van talloze foto's en de computer de juiste compositie. De uitverkoren ruwe schets brengt hij op schaal over op Belgisch portretlinnen, dat hij prepareert met lagen gladgeschuurde gesso en een onderlaag van grijze oker. Hierna stelt hij de kleuren vast en vult het beeldvlak minutieus met eindeloos veel kleurige potloodstreepjes als uitgangspunt en houvast voor de olieverflagen. Nadat de eerste olieverflaag droog is worden er enkele glaceerlagen aangebracht om de kleuren te verdiepen. De uiteindelijke verfhuid wil hij zo glad hebben dat er

geen verfstreek te zien is. Door deze verfijnde penseeltechniek hoor je kijkers vaak reageren: 'Is dit echt geschilderd?'

Zo is ook Broodje Gezond ontstaan. De vorm van het knapperige broodbolletje vormt samen met de uitpuilende ham, de sla, de tomaat, het ei en de mayonaiseklodder een geschilderde sculptuur. De blauwe achtergrond verleent het onderwerp een aparte dimensie en versterkt de illusie. Zelf beschrijft Sparnaay dit eigentijdse 'broodsculptuur' als volgt:

Ik ben altijd een beetje van slag als ik aan zo'n broodje moet beginnen (met eten dan) of bij het vastpakken ervan of tijdens de eerste hap. Het onvermijdelijke gebeurt dan altijd: een flink deel van het beleg ontsnapt en veroorzaakt frustratie en geklieder. De spanning voor dat moment ligt in het schilderij: het uitpuilende broodje toont en voorspelt die heerlijke en decadente verspilling.

Een ander schilderij waarin brood de hoofdrol speelt is de Boterhammen. De structuur van de boterhammen met kaas en hagelslag levert een mooi picturaal effect op. De kunstenaar informeert de toeschouwer over de toestand van zijn dagelijks lunchpakket en verleent het in het licht een theatrale vorm.

Kijken we naar het schilderij Maggi, dan zien we

drie objecten met hun gehalveerde inhoud harmonieus naast elkaar staan. De dop van het maggiflesje en de ketchupfles zijn lichtelijk geopend. De zoutstrooier maakt het beeld compleet tot een trilogie/driemanschap. Ook hier laat de inventieve Sparnaay met zijn scherpe waarnemingsvermogen zien hoe leuk deze alledaagse objecten kunnen zijn. Hij heeft aandacht voor de details en brengt die onder de aandacht van de kijker, zoals het glimmende dopje van het zoutvaatje (in een ander schilderij met zo'n zoutvaatje is zijn zelfportret te zien). Maar vooral ook de viezige opgedroogde donkerrode ketchup op de rand van de fles. In dit soort details is onmiskenbaar een vleugje humor te bespeuren. Essentieel voor Sparnaay.

Gladde verfhuid

Sparnaay is een kunstenaar met een grote ambitie. Door zijn autodidactische zoektochten, zijn concentratie en zijn doorzettingsvermogen is hij de kenmerkende kunstenaar geworden die hij nu is.

Zijn typerende stijl is nadrukkelijk, het moet zo en niet anders: het opgeblazen motief, het close-up effect, de verschillende schilderslagen, de strakke penseelvoering en bovenal de gladde verfhuid. Hij neemt de kijker mee in een wereld van kleuren, vormen, patronen, horizontalen, verticalen en humor. Naast zijn vitaliteit is er ook

De Boterhammen, 2007
olieverf op doek, 100 x 130
cm, Collectie Joop en Janine
van den Ende

**Snoepjes in pot, 2006,
olieverf op doek,
80 x 100 cm**

een sterke rationaliteit in de vorm van ambachtelijkheid. Op deze wijze herinnert zijn oeuvre ons aan bepaalde conventies van de klassieke schilderkunst, aan de andere kant heeft hij de artistieke vrijheid genomen wat betreft zijn onderwerpen en laat hij zien hoe wonderlijk en zelfs grappig gewone dingen zijn.

Het schilderij met snoepgoed toont een grappig voorval en een geïnspireerde vondst. Wie kent het niet, we willen juist dat ene moeilijk bereikbare snoepje onderuit de pot. Met als gevolg een arrangement van snoepgoed dat op je afkomt. De vervormingen van het snoep door het plastic en het glas is zeer overtuigend. De glimmende M&M's lijken door hun gladde

textuur verbluffend dichtbij. Dit schilderij, met veel aandacht voor compositie en helder 'schoongewassen' licht, bruist van kleur, licht en energie. De 'smiley' op het snoepje in de pot geeft een extra betekenis aan de voorstelling.

Raadselachtig

Sparnaay's schilderijen lijken een vanzelfsprekende en perfecte wereld te tonen, die magisch overkomt. Alles is zo dichtbij maar toch zo teatraal en afstandelijk. Met grote overtuigingskracht wordt het raadselachtige getoond. Dit is het punt waarop een idee en de uitwerking samenvloeien en tot een magisch resultaat leiden. Het is het punt waar illusie en werkelijkheid elkaar raken en een nieuwe wereld

Sparnaay tracht als eigentijdse schilder met zijn verbeelding de realiteit te vangen. Zijn unieke beeldtaal toont de beschouwer een aangepaste versie van de werkelijkheid en laat in geconcentreerde vorm de gewone dingen in de wereld te zien. Hij laat ze triomferen en nodigt ons uit tot kijken en er een interactie mee aan te gaan. Door de nabijheid en de overtuigingskracht kunnen we er als beschouwer welhaast zintuigelijk aan deelnemen. Zijn werk toont aan hoe zijn kunst en zijn ideeën onze eigen blik op voorwerpen en kunst kunnen vernieuwen.

vormt. Wat een feest zal het straks zijn in dat prachtige Zwolse museum: ketchup, gebakken ei, cola, broodje gezond, patat, kroket, snoep, bloemen en Barbie gebroederlijk naast elkaar. We zien als bezoeker het resultaat van een jarenlange zoektocht omgezet in een hedendaagse beeldtaal die niet moeilijk te 'lezen' en te ervaren valt.

De schilderijen spreken: 'Kijk, kijk naar ons!'

Museum De Fundatie

Tentoonstelling 'Closer - Het megalisme van Tjalf Sparnaay'

Periode: 17 januari t/m 6 april 2015

Locatie: Paleis a/d Blijmarkt, Zwolle

Openingstijden: dinsdag t/m zondag

11.00-17.00 uur

Informatie: www.museumdefundatie.nl

of 0572-388188

Draadjesvlees, 2007,
olieverf op doek, 120 x 180
cm, privé collectie

Broodje Gezond I, 2010,
olieverf op doek,
80x100 cm, privé collectie